

## V1998-03 19.01.98

### Konkurranseloven § 3-9 - Dispensasjon fra § 3-4, jf § 3-1 - Norges Apotekerforening - veiledende priser for reseptfrielegemidler som tilvirkes i apotek - veiledende priser for handelsvarer som tilvirkes i apotek

#### Sammendrag:

Norges Apotekerforening gis dispensasjon til å utgi prislister for reseptfrie legemidler som tilvirkes i apotek og handelsvarer som tilvirkes i apotek eller som innkjøpes og dispenseres i apotekets egne pakninger. Dispensasjonen gis på vilkår om at prisene skal betegnes som veiledende, at Konkurransetilsynet skal orienteres om endringer i de veiledende prisene og at de veiledende prisene for reseptfrie legemidler som tilvirkes i apotek, skal beregnes etter samme prinsipper som for reseptpliktige legemidler som tilvirkes i apotek.

Konkurransetilsynet viser til brev av 6. oktober 1997 fra Norges Apotekerforening (NAF) med søknad om fornyet dispensasjon fra 1. februar 1998 fra forbud i konkurranseloven for fortsatt adgang til å utgi liste over veiledende priser for **reseptfrie legemidler** som tilvirkes i apotek.

NAF har fra før en løpende dispensasjon fra 1960-forskriftene for å kunne utgi en liste over veiledende priser for **handelsvarer** som tilvirkes i apotek eller som innkjøpes og dispenseres i apotekets egne pakninger. Dispensasjonen er gitt inntil videre av Prisdirektoratet i brev av 11. august 1965.

Konkurranseloven avløste fra 1. januar 1994 prisloven mens enkeltvedtak i medhold av prisloven ble opprettholdt i den perioden som er forutsatt i vedtakene, jf konkurranseloven § 7-2. Varigheten av vedtak i medhold av konkurranseloven skal normalt ikke overstige 5 år, og skal aldri være lengre enn ti år.

Konkurransetilsynet vil nå foreta en samlet vurdering av dispensasjonen for liste over veiledende priser for **reseptfrie legemidler** som tilvirkes i apotek og dispensasjonen for liste over veiledende priser for **handelsvarer** som tilvirkes i apotek eller som innkjøpes og dispenseres i apotekets egne pakninger.

Prisene for reseptfrie legemidler som tilvirkes i apotek, utregnes etter de samme prinsipper som gjelder for utregning av prisene for reseptpliktige legemidler tilvirket i apotek. Nevnte prinsipper er beskrevet i Helsetilsynets rundskriv IK-34/94 som fastsetter maksimalpriser for reseptpliktige legemidler som tilvirkes i apotek. Rundskrivet gir detaljerte retningslinjer for hvordan maksimalprisen skal beregnes basert på innkjøpspris råvarer, arbeidstidsgodtgjørelse, steril tilberedning, ingrediensstillegg, istandgjøring, dispensering, emballasje o.s.v.

I tillegg til legemidler omsetter apotekene en del andre varer, såkalte handelsvarer. Varegruppen omfatter hudpleiemidler, hygienemateriell, bandasjemateriell, tekniske hjelpemidler, vitaminer osv. Det enkelte apotek bestemmer utvalget av handelsvarer. Etter de opplysninger som foreligger utgjør handelsvarer ca 14 prosent av apotekenes omsetning. I markedet for denne typen handelsvarer møter

apotekene konkurransen, bl.a. fra bandasjister, helsekostforretninger, dagligvareforretninger osv. Enkelte av disse handelsvarene tilvirkes i apotekene eller kjøpes inn og dispensereres i apotekene. Det finnes imidlertid ikke noen oversikt over hvor stor andel av handelsvarene som tilvirkes eller innkjøpes og dispensereres i apotek.

## **I. Bestemmelser som rammes av konkurranseloven**

Konkurranseloven § 3-1 første ledd forbyr to eller flere ervervsdrivende for salg av deres varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsette eller søke å påvirke priser, avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt. Forbudene omfatter også retningslinjer med slikt innhold som nevnt i første ledd. Videre omfatter forbudene både bindende og veiledende avtaler eller ordninger.

§ 3-4 forbyr sammenslutninger av ervervsdrivende å fastsette eller oppfordre til reguleringer som er nevnt i § 3-1.

Veiledende priser utgitt av NAF vil rammes av nevnte forbudsbestemmelser.

## **II. Dispensasjonsadgang**

Konkurransetilsynet kan med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 dispensere fra forbudene hvis minst en av følgende betingelser er oppfylt:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,*
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,*
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning eller*
- d) det foreligger særlige hensyn.*

## **III. NAFs dispensasjonssøknad**

NAF viser i sin søknad om forlengelse til begrunnelsen for den gitte dispensasjonen for veiledende priser for reseptfrie legemidler som tilvirkes i apotek. NAF har i sin forrige søknad av 4. januar 1995 om dispensasjon fremhevet følgende begrunnelse for dispensasjon fra konkurranseloven:

*"En kostnadsriktig prisberegning av slike preparater forutsetter at hvert apotek etablerer innviklede kalkulasjonssystemer for en liten del av omsetningen - hvilket vil kunne gjøre disse preparatene unødvendig dyre. Reseptfrie apotekfremstilte varer utgjør ca. 0,8 % av apotekenes omsetning. Vi mener grunnlaget for å innvilge dispensasjon etter konkurranseloven § 3-9 er tilstede, under henvisning til at effektivitetsgevinster mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen (§ 3-9 punkt b) og at konkurransereguleringen vil ha liten konkurransemessig betydning (punkt c). Apotekene vil bli gjort oppmerksom på at disse prisene kun er veiledende."*

NAF opplyser i sin nye søknad om fornyelse av dispensasjonen at de reseptfrie apotekfremstilte legemidler fortsatt bare utgjør ca 1 prosent av apotekenes totale omsetning.

#### **IV. Konkurransetilsynets vurderinger**

Konkurransetilsynet stiller seg generelt negativt til bransjeomfattende samarbeid som angår priser, avanser, rabatter mv. Slikt samarbeid vil i de fleste tilfeller kunne ha skadelige virkninger på konkurransen i en bransje. Den restriktive praksisen medfører at dispensasjon bare kan påregnes dersom den konkurransebegrensende virkning er av mindre betydning og klart oppveies av positive virkninger som følge av prisreguleringen. Jo større faren er for at reguleringen fører til redusert markedskonkurranse, desto sterkere vil kravene til positive effektivitetsgevinster være.

##### **a) veiledende priser for reseptfrie apotekfremstilte legemidler**

Konkurransetilsynet har lagt vekt på at svært mange apotek befinner seg i en tilnærmet lokal monopolsituasjon for salg av legemidler. Bare på steder med flere apotek vil det kunne oppstå priskonkurranse mellom apotekene. Dispensasjonen vil bare få betydning for konkurranse-situasjonen der det finnes konkurrerende apotek, og kravet til effektivitetsgevinster vil derfor reduseres.

Tilsynet har også lagt vekt på at de veiledende prisene for de reseptfrie apotekfremstilte legemidler skal beregnes ut fra samme retningslinjer som benyttes for reseptpliktige apotekfremstilte legemidler der prisene er fastsatt som maksimalpriser. Dette vil være en effektiv begrensning på hvor høye veiledende priser som kan beregnes.

Det er liten omsetning av reseptfrie apotektilvirkede legemidler, ca 1 prosent av apotekenes omsetning. Tilsynet antar derfor at de konkurransemessige virkninger av veiledende priser vil være begrenset. Det anses også som sannsynlig at det er effektivitetsgevinster forbundet med sentralt beregnet veiledende priser, siden denne gruppen preparater utgjør en så begrenset del av apotekenes omsetning og priskalkulasjon kan være komplisert.

Konkurransetilsynet vil under henvisning til ovenstående gi dispensasjon med fem års varighet til NAF for å utgi liste med veiledende priser for reseptfrie legemidler som tilvirkes i apotek.

##### **b) veiledende priser for handelsvarer som tilvirkes eller innkjøpes og dispensereres i apotek**

Konkurransetilsynet antar at det enkelte steder forekommer en viss konkurranse fra andre aktører ved fremstilling og levering av handelsvarer som tilvirkes i apotek eller som innkjøpes og dispensereres i apotekets egne pakninger. På steder med flere apotek vil det også kunne oppstå priskonkurranse mellom apotekene. Dispensasjonen vil også her bare få betydning for konkurransesituasjonen der det finnes konkurrerende aktører.

Tilsynet antar at de konkurransemessige virkninger av veiledende priser vil være begrenset. Det foreligger ikke omsetningstall for denne type handelsvarer. I NAFs takstbok for 1997 er det bare oppgitt veiledende priser for 22 slike handelsvarer. Disse preparatene utgjør derfor en begrenset del av apotekenes omsetning. Det anses også som sannsynlig at det er effektivitetsgevinster forbundet med sentralt veiledende priser også for denne spesielle varegruppen, siden denne gruppens preparater utgjør en begrenset del av apotekenes omsetning og priskalkulasjon kan være komplisert.

Konkurransetilsynet vil under henvisning til ovenstående gi dispensasjon med fem års varighet til NAF

for å utgi liste med veiledende priser for handelsvarer som tilvirkes i apotek eller som innkjøpes og dispensereres i apotekets egne pakninger.

## **V. Vedtak**

Under henvisning til ovennevnte og med hjemmel i konkurranseloven § 7-2 og § 3-9 bokstav b har, Konkurransetilsynet fattet følgende vedtak:

**Prisdirektoratets vedtak av 11. august 1965 om dispensasjon fra forskrifter av 1. juli 1960 til Norges Apotekerforening for prisliste for handelsvarer som tilvirkes i apotek eller som innkjøpes og dispensereres i apotekets egne pakninger, oppheves.**

**Norges Apotekerforening gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-4, jf § 3-1, til å utgi prislister for:**

- a) Reseptfrie legemidler som tilvirkes i apotek**
- b) Handelsvarer som tilvirkes i apotek eller som innkjøpes og dispensereres i apotekets egne pakninger**

**Dispensasjonen gis på følgende vilkår:**

- 1. Prisene skal betegnes som veiledende.**
- 2. Konkurransetilsynet skal orienteres om endringer de veiledende prisene.**
- 3. De veiledende prisene for reseptfrie legemidler som tilvirkes i apotek, skal beregnes etter samme prinsipper som for reseptpliktige legemidler som tilvirkes i apotek, jf rundskriv IK-34/94 fra Statens helsetilsyn.**

**Vedtaket trer i kraft fra 1. februar 1998 og gjelder til 1. februar 2003.**

Konkurransetilsynet kan etter klage eller eget tiltak trekke dispensasjonen tilbake eller sette betingelser for den dersom den skulle ha uheldige konkurransemessige virkninger.

## **VI. Klageadgang**

Konkurransetilsynets vedtak kan innen tre uker påklages. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes til Konkurransetilsynet. Det vises til vedlagte skjema om klageadgang.

[til toppen](#)